СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 258. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 5. листопада, 1930. VOL. XXXVIII. No. 258. Jersey City, N. J., Wednesday, November 5, 1930. THREE CENTS.

4,000 ПРИСУТНИХ НА ЛИСТОПАДОВІМ СВЯТІ В ПІТСБУРГУ

ПІТСБУРҐ. — В протестаційнім протипольськім поході, влаштованім зприводу Листопадового Свята, взяло участь понад 4,000 народа. Прибули представники околичних громад. Свято, яке відбулося в Меморіял Гол, випало величаво.

Говорив секретар праці Джеймс Джан Дейвис. Головним українським бесідником був Омелян Грибівский, щойно прибувший делеґат з краю.

РОЗДАЮТЬ ПОЖИВУ БІДНИМ І БЕЗРОБІТНИМ.

НЮ ЙОРК. — Поліційний комісионер Молруні подає, що начислено в Ню Йорку 30,397 родин, котрі не мають роботи. Він каже, що це не є повне число, бо багато людей не записало себе безробітними, щоби не збільшати публичного тягару. Але й те число становить для міста велику проблєму. Голод дається вже богатьом добре в знаки. Це й було причиною, що агенти, котрі займаються довозом харчових артикулів, заявили, що достарчатимуть певну скількість поживи для безплатної роздачі бідним і безробітним. На перший раз призначили 50 тон бульби, дві тони моркви і 500 мішків яблок.

ЯК РОСТУТЬ АМЕРИКАНСЬКІ ҐАЗЕТИ.

НЮ ЙОРК.—„Ди Ню Йорк Таймс" посвячує уже шестий з ряду величавий будинок, побудований тим разом у Бруклині, а призначений для поширення діловодства цеї ґазети, якої головне бюро находиться в самім центрі Ню Йорку, на Таймс Сквер.

Заразом проголошено, що отсе ґазетне підприємство будує вже семий будинок. При посвяченню піднесено, що часопис держиться виключно з передплати і оголошень, а служить для добра людскости, охорони Злучених Держав і є виразом чесної й достойної журналістики.

ЕПИСКОП МЕНІНҐ У КЛОПОТАХ.

НЮ ЙОРК. — Відомий епископальний епископ, д-р Вилієм Менінґ, виголосив з нагоди висвячення епископа д-ра Ґилберта проповідь, у якій зазначив, що епископальна церква, коли ходить про віру й устав, є на ділі католицькою.

Ця його заява викликала велике обурення з боку офіціяльного епископського органу, епископів, духовників і світських. Розпочато отже велику кампанію з протестами проти заяви Менінґа, яка має бути з історичного боку „неточною".

ЗАРОБІТКИ КУЛАЧНОГО ЧЕМПІОНА.

НЮ ЙОРК. — Судова розправа за відшкодування, яка ведеться проти бувшого кулачного чемпіона Джіна Танія, виказує, що Тані з незначного й малоплатного борця став на протязі року міліонером, як тільки став чемпіоном. На протязі двох літ заробив він на чисто $1,742,282.04, не вчисляючи до того тих великих сум, які треба було платити менаджерам і іншим.

ВЖЕ НЕ ДАЮТЬ СПОКОЮ І ПО ШПИТАЛЯХ.

НЮАРК. — Двох невислідженных досі людей ввійшло до Дженерал Госпитал при 12-тій улиці, щоби відвідати хорого Джана Паселі. Незнані ввійшли до кімнати, де лежав Паселі, вистрілили в нього два рази і втікли.

Паселі належав до бандитської шайки. Кажуть, що це бандити вбили свого товариша ізза якоїсь пімсти.

ГЕРОЙСЬКИЙ ПЕС.

НЮ ЙОРК. — Ціла комісія враз з ґенералом Голбруком прийшла відвідати пса, який вславився підчас світової війни своїми геройськими вчинками на французьких полях під Соасон і в Арґонских лісах. „Реґс", так зветься той герой, приглядався цікаво ґенералови, під якого командою він стояв, і Джекови Роґенови, котрий написав книжку про геройські вчинки пса. Ота книжка має бути зложена в Британськім музею. Бракувало ще тільки „автографу", а це не була така легка штука дістати від Реґса підпис. Пес так тим налякався, що побіг до пивниці й сховався між вуглья, звідки його витягнули, обтерли з бруду й відфотографували.

НЕ ПЛАТЯТЬ ЯК СЛІД ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН. — Державний скарб відчуває рівнож злі часи. Видатки зростають, а приходи маліють. За останні 4 місяці зібрано $173,955,129 менше як у тимсамім часі минулого року.

ВІЙНА И ПОДВІЙНІ НАЦІОНАЛІСТИ.

ВАШИНГТОН. — Між Злученими Державами і Норвеґією заключено договір, який матиме далекосягле значіння, бо правдоподібно він буде поширений і на інші держави. Ото тим договором звільнено на случай війни уроженців певного краю воювати проти нього навіть тоді, коли би ту війну вела держава, якої вони стали горожанами. Значить, коли уроженець Норвеґії став американським горожанином, а Злучені Держави виповіли Норвеґії війну, то він не є обовязаний боротися проти Норвеґії. І навпаки, тесаме відноситься до Американця, котрий став норвежським горожанином.

ФОТОГРАФІЇ ПЯТОГО КОНҐРЕСУ ОБЕДНАННЯ

вже готові й можна їх набути у: Mr. H. Didocha, 132 Ferry St., Newark, N. J. Ціна $1. Увесь дохід призначений на народні цілі.

ЗАОХОЧУЮТЬ ДО ГУМАНІТАРНОЇ ПРАЦІ.

Десять президентів найвизначніших американських університетів і каледжів візвали громадянство до боротьби з безробіттям і праці в гуманітарних інституціях, які допомагають голодним, бездомним і безробітним.

14,000 БЕЗДОМНИХ.

300 суспільних робітників списували в однім і тім самім часі число бездомних на Бавері в Ню Йорку. Нарахували їх 14,000. Майже всі вони є роджені в Америці, бурлаки, чорноробучі й мають повище 40 літ життя.

СТАН ЗАСІВІВ НА УКРАЇНІ.

„Вісти" пишуть, що замісць передбачених у рільничому пляні 19,500,000 гектарів, засіяно цієї осені на Україні тільки 6,000,000 гектарів землі.

АРХИЕПИСКОПА КОВАЛЬСЬКОГО ТАКИ ЗАСУДИЛИ.

Перед кількома роками Маріявіти видали в Плоцьку брошуру архиеп. Ковальського п. н. „Старий Завіт". В поясненнях Ковальський умістив цілий ряд богохульств, наслідком чого цензура заборонила друкувати книжку. З того приводу дійшло до судової розправи й окружний суд в Плоцьку засудив Ковальського на один рік тюрми. На підставі амнестиї зменшено кару до пів року. Апеляційний суд у Варшаві цю кару затвердив. Ковальський відкликався з касаційною скаргою до найвищого суду, який відкинув скаргу, через що присуд став правосильний.

ПРИ ЗАЛІЗНИЦІ ВКРАЛИ 37 МІЛІОНІВ.

На засіданню фінансового комітету державних залізниць в Букарешті (Румунія) заявив радник найвищого двору рахунковости, Кіріяк, що в касах залізниці бракують 22 міліони лотівки. Дальше пропало матеріялу вартости 15 міліонів. Він подає також цілий ряд фірм, що завинили залізниці величезні суми за перевіз. Про всі ці події не знає нічого ґенеральна дирекція залізниць. Управителі поодиноких відділів господарили, як знали.

ПРИЄДНУЙТЕ ДІТЕЙ ДО У. Н. СОЮЗА.

На підставі ухвали екзекутивного комітету У. Н. Союза з дня 25. жовтня 1930 р.,

отсим проголошується

ВЕЛИКУ ТРИМІСЯЧНУ КАМПАНІЮ

ОРГАНІЗУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

В ЛИСТОПАДІ І ГРУДНІ 1930 РОКУ І В СІЧНІ 1931 РОКУ.

Приєднуйте дітей до своєї рідної організації. Підготовляйте своїх наслідників. Будуйте свою організацію на користь і славу собі та свому поколінню. Скріпляйте свою національну твердиню, У. Н. Союз в Америці, на пожиток і славу свому поневоленому Народови.

В ріднім нашім краю вороги нищать наші національні і культурні здобутки. Браття й Сестри наші, хоч знаходяться в крайній нужді і розпуці, не піддаються, але знищене відбудовують. Тому й нам, хоч пригнобленим навислими хмарами економічної кризі і страхіттям безробіття, не слід піддаватися, тимбільше, що тут не про відбудову, а лиш про розбудову свого національно-культурного здобутку розходиться.

Покажім, кому слід, що свідомість національна і культура наша сильніші ніж брутальна сила наших ворогів, та що ми сильно зорганізовані не лиш по їх „кресах", але по цілому світі і тому скорше чи пізніше належне собі місце між культурними народами мусимо здобути.

Хай по тримісячній отсій кампанії не лишиться ніодна українська дитина в Злучених Державах, котра до цеї організації не належалаб і не ступалаб слідами батьків у розбудові цеї твердині в дальшу користь собі і свому поколінню, на глум ворогам, а на славу України!

МИКОЛА МУРАШКО, гол. предс.;
ІВАН КАШТАНЮК, гол. рек. секр.

АРЕШТИ КОМУНІСТІВ У ПАРИЖІ.

У звязку з викриттям великої антифашистівської організації паризька поліція перевела ревізію в ріжних дешевих готелях та в помешканнях, де мешкають підозрілі їй особи. Підчас ревізії вона арештувала 113 комуністів, переважно Італійців та Росіян. Більшість арештованих буде вислана за межі Франції. В декого з них поліція знайшла інструкції комуністичного інтернаціоналу, як переходити кордони.

ОРИҐІНАЛЬНА САМОГУБНИЦЯ.

На паризькому передмісті Жоенвіль молода дівчина облляла нафтою своє ліжко і свої суконки, котрі мала на собі, опісля положилася до ліжка і підпалила його. Хотіла тим способом згинути. Всеж таки її вирятували, хоч цілий дім, у котрім вона мешкала, згорів зовсім.

ЧАС ОПАМЯТАТИСЯ.

Черновецький „Час" пише: Приходять з деяких сіл невеселі вісти. Сільська молодь, яка в цій загальній нужді повинна горнутись до книжки та до ґазети, плекати спів, давати театральні вистави, ходить до коршми, напивається, а потім вже у сусідні села йде битися з парубками, як це сталося з суховерівськими парубками, які прийшли в неділю до Кіцмані, напали на тамошніх парубків і порозбивали їм голови та порозкрадовували спокійних людей. Час уже спамататись і перестати запиватися в коршмі, щоби потім цілий світ писав, що по українських селах розбишаки. — Подібне сталося іна весіллю в Камені, де парубки попились, а потім побилися, що двох треба було аж до шпиталю відвезти.

НОВИЙ ВЕЛИКИЙ СКАНДАЛ У РУМУНІЇ.

З румунського військового міністерства хтось викрав дуже важні документи. Підозріння впало на ґенерала Мірцеску, бувшого міністра війни, який хотів поповнити самогубство. Викрадені документи попали в руки большевиків. Вказує на це ця обставина, що важніші місця з цих актів були надруковані в большевицьких ґазетах. Самовбийчий замах відомого румунського ґенерала викликав в Румунії велике враження.

КОНІ В ОДЯГАХ.

У цілому світі можна подибати коні в одягах. Паризькі коні з парасолями можна вважати забавкою, але є й коні в капелюхах. В Японії, в Токіо, трамваєві коні мають плетені з очерету капелюхи, звані зангагасу. Капелюхи ці похожі на капелюхи японських мужиків. У Шанґгаї в Китаю коні мають двоякі капелюхи: дорожкарські коні мають на голових звичайні соломяні капелюхи, а коні заможніших властітелів мають повстяні (фільцові) капелюхи, з отворами на вуха, по краях обложені корком, щоби доходило повітря. Заки такий капелюх наложать коневи на голову, мочать його у воді. На вулицях Пекіну можна бачити монґольські коні, які по старому монґольському звичаєви є зодягнені в довгі шати від ніг до голови. Такі коні пригадують коней середновічних войовників, зв. джерма з околиці Ніґру й озера Чад. Клясичною країною добре зодягнених звірят є Індія. Індійські магараджі на виїзд зодягають своїх коней або слонів просто казочно. Слони вкриті накривалами, що сяють дорогоцінними каменями, а зуби-кли позолочені.

РИБА, ЩО ЖИВЕ В ОГІРКУ.

Біольоґ д-р Ульріх Шульц пише в німецькій ґазеті „Природник", що подибав породу малесеньких рибок, які живуть у морських огірках. Ці рибки бувають великі всього на 12 до 20 центиметрів, тіло їх майже зовсім прозоре. Будова тіла такої риби знаменито приноровлена до мешкання, бо голова її і хвіст дуже гострі, луска дрібосенька і добре прилягає. Риба вишукує собі мешкання, мацаючи головою. Натискає в огірок головою і до двох хвиль риба вже в середині. Шульц відфотографував такий процес на фільмі, на якім видно, як риба помагає собі при заниманню „мешкання". Потім в огірку розгощується на ціле життя. Яку користь риба має з цього, ще не стверджено.

ПІЛСУДСЬКИЙ УВЯЗНИВ 64 БУВШИХ СОЙМОВИХ ПОСЛІВ І СЕНАТОРІВ

ТИМ ПРИГОТОВИВ СОБІ ПЕРЕМОГУ НА НАЙБЛИЖЧИХ ВИБОРАХ.

ВАРШАВА (Польща). — 16. листопада в Польщі відбудуться вибори до сойму. Маршал Пілсудський приготовився до цих виборів у той спосіб, що засадив до вязниці 64 бувших послів до сойму та сенаторів. Більшости з них не поставлено жадного обвинувачення й дозволено їм, сидячи у вязниці, кандидатувати до сойму й сенату на нових виборах.

Очевидно, головною метою Пілсудського було унеможливити своїм противникам вести передвиборчу кампанію, щоби тим дати можливість своїм прихильникам здобути більшість у соймі. Коли Пілсудський матиме в соймі більшість своїх сторонників, він тоді переведе зміну конституції в бажаному для нього напрямку.

Таким чином Пілсудський думає зробити державний переворот у Польщі не способом отвертого повстання й приголошення диктатури, але при помочі парляменту встановити диктатуру. Крім арештованих польських лідерів Пілсудський багато невгодних йому кандидатів виключив з виборчих ліст, причепивши їх до ріжних формальних порушень, або й просто без проголошення причин.

ҐІБСОН МАЄ УСПІХ.

РИМ (Італія). — Американський амбасадор Ґібсон веде з успіхом переговори з італійським правительством у справі воєнно-морського порозуміння Італії з Францією. Він уже відбув наради з воєнно-морськими фаховцями, а також з міністром справ закордонних, Ґрандієм. Про хід переговорів мало хто знає, але назагал є таке переконання, що нарешті між Італією та Францією прийде до порозуміння.

Тому на роботу комісії Ліґи Націй по загальному обеззброєнню европейських держав тепер покладають великі надії. Думають, що коли буде усунене непорозуміння між Францією та Італією, то не буде великих трудностей для обмеження дальшого зброєння держав.

КРІВАВА КОМУНІСТИЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ.

КОЛЬБЕРҐ (Німеччина). — Кількасот комуністів зібралося біля міського ратуша. Коли комуністи старалися дістатись до галі засідань міської управи, поліція загородила їм дорогу. З цієї причини вивязалася бійка між поліцією та комуністами. Кількох комуністів поліції побили своїми палками, а одного поліцая комуніст полоснув ножем у спину.

Тяжко пораненого поліцая доставлено до шпиталю.

ПАЛЕСТИНСЬКА СПРАВА ПЕРЕД МІЖНАРОДНІМ СУДОМ.

ЛОНДОН (Англія). — Два найбільші англійські адвокати, Саймон та Гайлшем, заявили в пресі, що нове розпорядження англійського уряду в справі Палестини має бути поставлене на обговорення міжнародного трибуналу в Газі. На їх думку правительство Мек Донелда порушило мандат, припинивши жидівську еміґрацію до Палестини та утруднивши осідання Жидів на палестинській землі.

Як відомо, це розпорядження уряду Мек Донелда викликало протести Жидів по всьому світі. В Англії тепер Жиди будуть голосувати проти кандидатів членів Партії Праці до парляменту.

МАСОВІ АРЕШТИ В ІНДІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Державний секретар в індійських справах заявив у парляменті, що тепер в Індії знаходиться понад 27,000 Індусів, увязнених у звязку з останньою боротьбою Ґандія. Серед арештованих знаходиться 23,136 Індусів, увязнених за пасивну резистенцію до Англії.

РИКОВА СКИНУЛИ З ПРЕМІЄРСТВА.

МОСКВА (СССР). — Центральний виконавчий комітет скинув зі становища предсідателя ради комісарів російської республіки, С. Рикова. На його місце призначено бувшого помічника комісаря комунікації і транспорту, Д. Сулімова, який недавно відвідав Америку на чолі радянської делеґації, що студіювала залізничу справу.

НІМЕЧЧИНА РОЗБУДОВУЄ ВОЄННУ ФЛЬОТУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Правительство внесло до райхстаґу законопроект про асиґнування 2,578,570 долярів на будову нового кружляка. Цей кружляк має бути такого самого типу, як той, що будується тепер, але він буде значно удосконалений. Це має бути один з кружляків більшої програми розбудови німецької воєнної фльоти.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО НЕ ПРОТЕСТУЄ

Звірства, яких допускається Польща над українським народом у Галичині, розбудила українського еміґранта в Америці. Коли вістки українських ґазет про польські військові експедиції були підтверджені донесеннями німецьких, анґлійських і американських ґазет, українська іміґрація кинулася до живої протестаційної акції. Протестують нині всі свідомі українські іміґранти.

Протестують навіть ті, які ніколи не протестували. Висилають телеґрами протестаційні до американського уряду й Ліґи Народів навіть ті, що все виступали проти недоцільности таких протестів. Вже протестують навіть ті церкви, хоч від якогось часу вмивали руки від усякої української національної акції, бо се нібито політика, а церква до політики мішатися не може.

І найшлася одна ґрупа, яка не хоче протестувати. І сею ґрупою є якраз ті, що все себе подають за одиноких клясово свідомих робітників, за одиноко покликаних, просто патентованих оборонців усіх покривджених. Дивно се може комусь виглядати, що якраз комуністи не протестують проти польських знущань над українським народом, що якраз вони стараються протестаційну акцію розбивати всіми способами, як устроюванням конкуренційних підприємств, уладжуванням у день протесту своїх виборчих віч, представлень, балів, не жахаючися навіть прост розбивання протестаційних віч.

Американські комуністи не люблять українських протестаційних віч, бо кожде українське протестаційне віче се поличник для комуністів, котрі кажуть, що в Харкові сидить український уряд. Американські Українці не потребують сього говорити, але вони знають і без говорення, що якраз теперішні події показують наглядно всю брехню про те українство харківського уряду. В імени сього уряду зроблено в Ризі договір, **яким** віддано близько девять міліонів західних Українців Полякам; говорено при тій нагоді про права для українського населення. Нині сі права топчеться в найгрубший в світі спосіб, а Харків мовчить, як в уста води набрав, даючи сим виразний доказ, що доля українського народа, йому зовсім байдужа, що на справи українських селян і робітників у Харкові дивляться крізь окуляри, наложені з Москви. Звідси йде нагінка московських аґентів в Америці проти українських протестаційних віч, які осуджують польські звірства в Галичині.

О. Сновида.

РОСІЯ РОЗПЛИВАЄТЬСЯ

Розпливається „матушка Росія" не в якійсь алеґорії, а таки дійсно. **Стає знова країною кочовників,** як було за перших царів з дому Романових або за Івана Грізного.

Ціла преса петербурська повна нарікань на нове сумне явище совітського життя: на „текучесть" (плинність) робітничої сили. Показується, що в самім тільки Петербурзі за 10 місяців господарчого року 200,000 робітників (58% всіх в другій столиці) перебігло з одного підприємства у друге. Подібні сумні цифри спостерігаються й у Москві, Харкові, Київі, Одесі, то що. Робітнича кляса („пануюча"!) не сидить на місці (так їй гарно!), а мечеться з міста до міста, з варстату до варстату, шукаючи, де краще, мимо невигід, спричинених і для родини робітника і для його мешканевих відносин, сталою зміною місця заняття. А наслідки сеї „текучости" страшні: так на фабриці „Знамя труда", де ся „плинність" доходила за 10 місяців до 100%, констатується великий брак щодо якости й скількости продукції. Брак сей досягає 30%. А в звязку з сим ростуть і кошти продукції, бо хтож буде добре працювати, коли що тижня втікають робітники, що вже привчилися працювати, а на їх місце приходять нові, яким щойно треба наново вчитися?

Не входимо тут у причини сеї „плинности"; пояснюється вона очевидно **неможливими умовами праці,** бо — як то кажуть — від добра добра не шукають. Але цікаве що инше: **що ся „плинність" спостерігається не тільки серед робітників.** От запровадили большевики кольонізацію на Україні. Масу українських хліборобів вигнали з насиджених місць на Сибір, а на їх місце посадили Жидів, стягнених за гроші держави і американсько-жидівських капіталістів. **Знов маємо — сотки тисяч кочовників-селян,** що примусово мандрують за Урал. А тоді прийшла колективізація, знов у тисячок українських і російських селян забирається примусово землю під „колхози" і „совхози", а вивлащені селяне („кулаки") мусять забиратися, де хочуть, бо через їх „кулацький" дух до колективів їх не приймають. Знова тисячки вандрівників, що йдуть по-під тинню в світ за очі з дідівськими торбами за плечима... **Номадизуються робітники, номадизуються селяне.** Але на сім не кінець!

Через дурну політику аґрарну большевиків місто голодує, „хвости" перед склепами і нужда. От і зачинається те, що було за Леніна, за „военного комунізму". Тисячі городян „мішочників" („торбарів") лізуть на село, щоб хоч трохи принести голодуючій родині хліба чи ярини. **Номадизується місто взагалі!** А коли додати до того позбавлених посади **дяків і священиків,** які не мають що їсти по замкненню церков, які туляться де-небудь, шукаючи зарібку; коли додати тисячі і десятки тисяч **зігнаних примусово на Соловки на каторжні роботи,** щоб дешевим совітським деревом загачувати заграничні ринки; коли згадати тисячі селян, міщан і військових, які **тікають геть з совітського „раю" через польську, фінляндську, перську і китайську** границі; коли додати міліони так званих **„безпризорних (безпритульних" дітий** обох полів, які — мов вовченята, бо большевики розвалили родину — вештаються в темних вулицях, по шляхах, готові до грабунку, або в потягах, шибаючи собою з одного кінця Росії до другого, — то побачимо, **що зробив большевицький режім з своїми горожанами!** Селяне, робітники, священики, міщухи, діти — **всі відірвані від свого домашнього огнища, всі не певні свого варстату праці, всі, мов голодранці, замісць віддатися продуктивній праці** для своєї, народу і держави користи, мов лист, гонений вітром, **обернулася в орду кочовників, непевних завтра...**

Колись, за реґментування Грізного царя Івана IV-го хмари московських людей, званих „воровскіє люде", втікали від крівавого режіму на Дон, на Яік, на Сибір. Москва тоді була теж в „плиннім" стані, була народом кочовників, і царям ледви вдалося сю плинну масу стягнути, затримати і склеїти з неї імперію — не питаймо, якою ціною!

Тепер, більш як триста літ по смерти Грізного царя, обсервуємо коли не таке саме, то дуже подібне явище, яке є **унікатом в теперішнім цівілізованім віку.** І подумати, що ся країна має претенсії нести своє евангеліє Заходови!

ЗАМОРДОВАННЄ ЮЛІЯНА ГОЛОВІНСЬКОГО

(Оригінальний допис до „Свободи").

Головінського замордовано. Це не улягає найменшому сумнівови і про це є всі Українці в Галичині твердо переконані. Був це **визначний, незвичайно відважний і відданий** справі борець за визволення та соборність України. Про це знали добре вороги, але не могли йому нічого зробити, бо з незвичайною зручністю вимикався їм з рук навіть тоді, коли поставлено його перед суд.

Така особистість, як Головінський, достойна осібної монографії і я не сумніваюсь, що товариші його военних подвигів і його „підпольної", конспіративної роботи уже в близькій будуччині видадуть осібну книжку, присвячену памяти того незвичайного, а держачого себе ціле життє в тіни, борця.

Тут найперше позволю собі навести, що україножерське „Слово Польске" подає про його смерть, очевидно з урядових жерел. Ось що воно пише:

„На гостинци бобрецьким **зістав застрілений** у вівторок вечером (то є 30 вересня. — К. Об.) **Юліян Головінський,** командант „Укр. Військової Орґанізації", в хвилі, коли старався втекти з рук двох ескортуючих його поліційних функціонарів.

„Головінський зістав арештований 20 вересня ц. р. в хвилі, коли виходив з бюра секретаріяту „Ундо"-ня, де відбував конференцію політичну з секретарем цеї орґанізації. Уродився він в Радимні 1894 р., числив отже 36 літ, а з фаху був практикантом кооперативи. (Він був з фаху — борцем за волю України і лише тій ціли він служив! — Кл. О.).

„Коли з „кватири" Коновальця прийшов приказ **„острого курсу"** — приступив Головінський до саботажової акції і зорґанізував підпалювання польських фільварків, перетинання телеґрафічних та телефонічний дротів*), укладання перешкод на залізничих дорогах і т. ин. (На це не мають Поляки крім здогадів ніяких доказів. — К. О.).

„Акцію ту розпочато нападом на почтовий віз під Бібркою, де злочинці забили постерункового Молевського, перед смертю котрого — знущалися над ним у звірський спосіб. (Доси ніхто нічого про це навіть і не згадував! — К. О.) Головінський брав діяльну участь у цьому замаху і керовав на місци. Він дуже зручно в серпни і в перших трох тижнях вересня викручувався перед переслідуванням поліції. Переїжджав з місця на місце, переховувався то в рогатинськім то в ярославськім повіті, аж нарешті приїхав до Львова на наради (?), де його і прихоплено.

„Під сторожею двох поліцаїв привезено його у вівторок (30 вересня) до Бібрки, де в бюрі тамошної повітової команди сконфронтовано його зі свідком нападу на бобрецько-глібовицькім гостинци. По переведенню конфронтації рушили оба поліцаї разом з Головінським в дорогу до двірця залізничого в Хлібовичах.

„Коли приближалися коло 7 години ввечер до тої дубини, коло котрої доконано нападу на почтовий віз, тоді один з поліцаїв пристав на хвилю, коли тимчасом другий пішов з Головінським наперед. Головінський, побачивши кілька хвиль пізніше, що з ним іде лише один поліцай — вдарив його несподівано пястуком в лице. Запаморочений тим ударом поліцай посовгнувся на болотнистій дорозі і упав, а з цего скористав Головінський і пустився утікати. Заки тамтой другий поліцай, що лишився позаду і той, що упав в болото, спостереглися — Головінський вже був віддалений від них кількадесять кроків.

„Оба поліцаї, відчуваючи добре свою відвічальність — пустилися отже в погоню. Тому, що Головінському перешкоджував плащ в утечи, то він старався скинути його. У тій власне хвилині, коли він скидав з себе плащ, оба поліцаї наблизилися дещо до нього і тоді один з них раз вистрілив до нього, а другий сім разів. Один стріл влучив його в голову, а це викликало негайну смерть".

Ось таке подало „Слово Польське" — очевидно, з урядового жерела — про смерть Головінського, але коли придивитися ближче тому комунікатови, то майже на перший погляд впадає в очи — як він недоладно зложений.

Передовсім стає перед нами питання: нащо, в якій цілі властиво вожено і ведено Головінського до Бібрки? Каже „Слово Польске", а властиво урядовий комунікат (котрий і в інших бебехівських часописах появився), що його привезено і приведено до Бібрки в тій цілі, щоби сконфронкувати з (одиноким!) свідком нападу на почтовий віз!

Алеж це цілком нечувана практика, щоби підозрілого за злочин і увязненого **вожено до свідка,** бо навпаки — усе свідків, хоч би і двацять, взивають на місце увязнення обвинуваченого і там їх з ним конфронтують! До того — хоч би взяти на увагу лише кошти і заходи: свідкови що найбільше звернено би кошт приїзду (бо з Бібрки до Львова недалеко) і він їхав би очевидно без асистенції поліцаїв, а тут їде аж три особи, і з тих двох мусять пильнувати третю, сковану. — Деж і колиж таке буває?

Але возьмім тепер на увагу опис самої утечі: Один з поліцаїв пристає позаду — припустім, що для природної потреби, хоч, річ певна, що оба вони перед рушенням в похід з таким важним „злочинцем" — мусіли такі особисті потреби полагодити заздалеґідь.

Але — хотяй би і так. Отже Головінський — після того урядового представлення — користає з нагоди, бє другого поліцая в лице, цей посовгується і паде, а Головінський пускається на втікача!

Алеж не забуваймо на те, що Головінський мав що найменше руки сковані, бо таких „небезпечних" поліцаї навіть улицями міста, не то полем, не ведуть нескованих. Преціж у Дрогобичи навіть **директора укр. ґімназії, Кузьмовича,** по **переведеній в ґімназії ревізії, вели через місто скованого,** мов якого скритовбийника!

Очевидно і Головінський мав сковані руки, не між отже ударити поліцая „пенсцьон" в лице. Колиж би навіть ударив його скованими руками — то якуж ціль мала би така втеча?

По перше, зі скованими руками дуже тяжко бігти, а дальше: хтож би його розкував чи перепилував ланцюжки? Заки би добіг до найближчого села — здогонили би його поліцаї, а що найважніше — він преціпь знав, що за ним вони будуть стріляти і остаточно його влучать і забють!

Ні! Таким дурним він не був, щоби самому провокувати свою смерть, але безумовно числив на те, що і з цеї халепи викрутиться. Комунікат навіть не говорить, щоби той якийсь свідок його пізнав!

У тім комунікаті говориться, що куля поцілила його в голову, отже цілком відповідно до практик большевицької чрезвичайки.

Але і це неправда: свояки, що були на похороні Головінського, сконстатували, що куля поцілила його **зпереду, в груди:** він зістав попросту в тім ліску **розстріляний** і в тій ціли його вивезено зі Львова.

Попросту: поліція не мала ніяких доказів проти нього, але мала певні дані (від шпіоків і провокаторів), що він є краєвим начальником Укр. Військової Орґанізації — і тому — **закатрупила його в такий підступний спосіб,** що навіть і краківському „Напшуд"-ови це вже впало в око.

Як бачимо — то „насі найсердечнейсі" не перебирають в засобах боротьби з нами.

Але і память того замордованого ними героя не повинна ніколи згинути з сердець нашого мученого народа!

Нехай же ті, що ближче його знали і воювали з ним разом на широкій українській землі — напишуть його життєпис.

Кл. О.

*) Багато у всім тім було і є провокації. І так в Соколівці, косівського повіту, зловила недавно сільська варта якогось чоловіка, що драпався на телеґрафічний стовп. Коли дала йому кілька стусанів, то він почав проситися і признався, що він — перебраний поліціянт (польський жандарм)! — К. О.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Тим, що надіслали вірші. Зприводу листопадових днів і польського терору багато наших читачів надіслало нам принагідні вірші, які є виразом їхнього болю і їхніх благородних почувань. Але всі вони мають великі браки щодо чистости мови та не видержують тих вимог, які ставиться до поезії. Тому годі їх містити.

П. П. Ваш заклик цілком слушний, але Ви не подаєте нічого нового, а тільки переповідаєте те, що пишеться раз-у-раз у нашім часопису.

Д-р Остап Грицай.

ПЄР БЕРАНЖЕ.

Найпопулярніший поет Франції.

(1780—1857).

(2)

На чотирнацятому році життя Беранже намагається вже працювати по фаховій професії, а саме як складач в одній друкарні, причім він хоче пізнати заразом правила поетичного мистецтва, щоб потрафити скласти всякого роду вірші. З тою метою поглиблюється Беранже в лектуру творів славного революційного поета Андре Шеніє (**Chenier**, — на жаль, засудженого опісля революційним трибуналом на смерть за те, що Шеніє зважився запротестувати проти вбивства короля) та несмертельних архитворів Моліера (**Molier**). Але міжтим перші і найстрашніші гураґани революції в Парижі згодом прогомоніли, головний напрям її, прокермований залізною рукою молодого Наполеона, звернувся в сторону державнотворчої орґанізації, населення Франції, тероризоване досі крайними фанатиками революції, почало дещо свобідніше віддихати. В р. 1798 життєві умовини старого Беранже в Парижі красшають, і от він велить синові покинути ідилічний затишок в домі тітки в Перон і переїхати в Париж знову. Ми можемо здогадуватися, що будучому поетові не так то легко було спрощати добру тету, яка так люблячо турбувалася за нього, та їхати до батька, осібняка з дещо неясною фізіономією. Вже та сама обставина іменно, що цей тато такі довгі роки лишав бідну дитину на опіку свояків, не свідчить надто гарно про його характер. І не робить його симпатичнішим в наших очах і те, що він як шляхтич — ще завжди шляхтич! — належав до потаємних роялістів (приклонників королівства, тобто по нашому — контрреволюціонерів) та занимався для заробітку і прожитку якимись приватними принагідними інтересами. Може й тому саме біографи нашого поета підкреслюють скрізь як своєрідну заслугу молодого Беранже те, що з хаосу тих ріжних-преріжних заробітків батька, в якому бідний Петрусь мусів грати ролю слухняного прислужника, він усетаки виніс чисте як золото серце і зберіг собі його до кінця свойого життя. Зрештою всі оті батькові інтереси не виявляли в цілости ні розумної ні щасливої руки, бо незабаром опісля Петро так зле матеріяльноситуований, що носиться з думкою поступити до війська і взяти участь в експедиції Наполеона до Єгипту. Та з цього сміливого пляну не вийшло нічого: наш ґамен не пішов до війська, не покинув паризької вулиці і її стообразного життя; затеж звжився для заробітку на щось инше, далеко собі близше й цікавіше:

Беранже як двацятьлітний юнак починає писати. Але його перші твори дещо дивні. Так, вони нині дещо дивують нас, бо він, який мав стати незрівнаним майстром легенької пісні (шансону, **chanson**), взявся з початку писати самі довжелезні **дидактики,** тобто страшно поважні поеми повчаючого характеру. В ряді цих дидактичних поем ми бачимо віршилище про потоп, про давного франконського короля Хльодвиха, про грецькі старинности та про відновлення релігійних обрядів. Словом — наш веселий Петрусь наче не той став. Та ще до того пробував писати також самі преповажні драми і инші такі твори спід стягу важкої рефлекції. Ну — вони не надто причинилися до безсмертности його імени. Але одна користь була з них, а саме, що найстарший брат Наполеона, **Люціян Бонапарт,** звернув завдяки їм увагу на молодого поета і так зацікавився Петрусем, що подбав для нього про місячну пенсію зі своїх грошей, а крім того виробив йому посаду секретаря університету, яку Беранже мав до р. 1820. Йому в подяку написав Беранже веселий вірш **„Авдієнція у князя,"** вірш, який відкрив світові його властивий талант. Тепер Беранже взявся писати так, як це йому наказувало його все дещо дитиняче серце париського ґамена, і він видав першу збірку своїх коротких, з духа пісні зроджених віршів **(1815 р.),** яка зараз добула надзвичайної популярности в народі, а притім — гострої догани зі сторони правительства!

Це почав іменно свою вогнисту пісеньку **революційний поет** з **божої ласки.**

II.

Революційний поет не тільки в тому значінню, що Беранже вже в перших своїх піснях уміє озватися гострими словами про всякого роду затії прислужників засліпленої деспотії. Він революціонер своєю поетичною творчістю та своїм становищем в літературі взагалі. Коли ми іменно поглянемо на два століття від епохи нашого поета назад, то побачимо, що ті два століття французької літератури — XVII. і XVIII. — правда, пребагаті великими і славними творами, але з одного погляду все таки звязані з деякою **односторонністю** її розвитку. А ця односторонність, яка тут при кінці XVIII. в. спричинює своєрідний занепад французького письменства, обуслівлена тим, що літературні твори на протязі тих двох віків в наслідок тодішніх обставин занадто залежні від ріжних, згори накидуваних **правил творчости, та пануючих,** що так скажу, **офіціяльних напрямів** в літературі. На XVII. століття припадає властиво найвисший розвій французької літератури, це століття пишного короля **Людвика XIV. (1643—1715),** творця епохи повної зовнішнього блеску й потуги, покровителя письменства, наук і мистецтва, пропамятного репрезентанта королівського маєстату і — як здавалося — щасливого основника нової великої Франції. За його правління жили і творили три найславніші поети Франції, **Корней, Расін** і комедіописьменник Моліер, славний поет **Ляфонтен,** письменники-фільософи **Фенельон** і **Паскаль,** великий оповідач **Лесаж** і цілий ряд инших. Але вже навіть про самого Корнея (Corneille) кажуть Французи сами, що це їх „одинокий великий драматурґ, якого ґеніяльний талант удушили пута правил." І це з деякого погляду слушно. З огляду на те іменно, що король Людвик XIV. в добре зрозумілім інтересі свойого, правда, блискучого, але в суті речі деспотичного режіму, цікавився особисто кожним визначним літературним твором, і письменникам без його прихильности не легко було добути признання в колах страшенно льояльної суспільности, то навіть і найбільші таланти намагалися писати так, щоб подобатися володареві і його дворянам.

(Далі буде).

Місяць листопад - місяцем національної жалоби.

День 15-го листопада - днем масових протипольських демонстрацій

НЕДІЛЯ, ДНЯ 16 ЛИСТОПАДА, Є НЕДІЛЕЮ МОЛИТВИ ЗА НЕВИННІ УКРАЇНСЬКІ ЖЕРТВИ ПОЛЬСЬКОГО ТЕРОРУ.

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ НЕГАЙНОЇ ЗБІРКИ НА ДОПОМОГУ ЖЕРТВАМ ПОЛЬСЬКИХ ЗВІРСТВ

ЛЯХИ МОРДУЮТЬ.

Дорогий Брате!

Навіть не знаю, як зачати описувати про нас всіх і про наші події. В нас діється страшне, переживаємо час жорстокого вандалізму. Не можу всього точно зібрати, бо втік з дому й опинився у Варшаві, та ще не можу опамятатися з цього поденервовання. Може вам дещо відомо, що діється в Старім Краю, однак не все. В нас нема мови про якусь людяність, бо, переживаючи часи світової війни, часи революції російської та війни українсько-польської, цего всего не пережив, до тепер. При кінці вересня впало в наш трикутник, де сусідують повіти бережанський, рогатинський, бережанський, підгаєцький і тернопільський 2.000 польських поліцаїв та зробили з мешкань нашої інтеліґенції й свідоміших селян, одну руїну та майже всіх били до безтями, що котрі вже померли від бесчельського побиття, другі ледва борються за своє життя. Замісць ревізій за оружем одним словом все нищили, розбивали так, що куди перейшла та орда, то люде не мають ні одного тареля, ані одної миски, нема з чого їсти. Наприклад в одного селянина в підгаєцькім повіті висипали все збіжжя на підлогу в комори, відтак муку, відтак виляли бочки меду, а тоді роздерли перину багнетами і посипали пірєм, а бючи нагаями, наказували це все місити ногами. До кождого інтеліґента, впадали до помешкання, питали, де образ того с.... сина, що має шапку на бакир (себто Т. Шевченка) й жадають видати оружжя. Били в звірський спосіб, по кілька разів звязували, припинали до возів, приказували танцювати, Службу Божу правити, а тих кольб від крісів то стілько досталося, що нераз чоловік думає та вже більше й рок на небі не нарахував би.

Зачинаю опис від Твоїх найближчих та подвиги карної експедиції над ними. Уяви собі, Твій Василь учить в школі, де прихала карна експедиція, що кілька хвиль приходить підстаршини, дають дітям цукорки, щоби тільки діти сказали „чого вони більше учаться польського чи „руского". Це діється на годині науки. На Василя по науці чекають жовніри і ведуть до хати, де він мешкає. Там його звязують, бють у немилосердний спосіб, а до господині наставляють револьвери, щоби мовчала, відтак припинають до воза, кажуть танцювати, Службу Божу правити. Відтак ще раз зловили в лісі й там звязали і рівнож били. В хаті питали чому в своїм нотесі власнім веде записки по „руску", чому не має образів ані Пілсудського, ані Мосціцького. Це мовляв, „така твоя відплата за те, що тобі, с...вий сину, Пілсудський дає кавалок хліба". А того с...вого сина, що має шапку на бакир, де сховав? Далі питали, чому в него замало польських книжок. Василь якось вирвався й утік там, де мешкає жінка (бачиш, навіть тут я є обережний). Вдома сидів більше як тиждень з синяками та ранами по тілі і по голові.

Стась утік до Львова, там записався до торговельної школи, не знати де мешкає, бо боїться признатись, щоби його не чіпали. В нас по огни на фільварку... всім студентам ноги міряли і ніяк в нікого не могли доміряти, мимо цего, що міряли поліцаї кождого дня цілий тиждень. У мене при ревізії забрали Твої листи. Мучили мене, чому в мене находиться образ Богдана Хмельницького, бо Хмельницький воював з Поляками, чому нема польських книжок і так далі...

У нас в читальни все знищили, Твій образ в читальни пірвали на шматки малесенькі. Командант карної експедиції приказав коні загнати до читальні. Одна тільки біда, що коні сходами не вміли ходити. Вікна повибивані. Кооперативний склеп знищений. Молоді хлопці, як карна експедиція входить до села, втікають до ліса. Жовніри перебираються за цивільних і роблять облави, щоби всіх підозрілих виловити.

Карні експедиції нападають на деякі села (прим. Боків, Заставче, Середнє і т. д.) в ночі й то по кілька разів при звуках машинових карабінів та бомб. Зойки та плачі розносяться кільометрами. Наші нерви вже так загартовані, що здається на ніщо не вразливі, молоді хлопці розюшені, піднесені на дусі, навіть серед таких обставин посмішковують собі, що „нас з Українців на Поляків ніяк ніхто не перебє". Всего описати не всилі, бо треба богато часу.

Тепер карні експедиції устають, а зачинаються арештовання. Я забрався з села, боюся навіть лист написати до родини, щоби ті шарлятани не довідалися, де я знаходжуся. Не знаю, що буду дальше тут робити, а варшавські Поляки наказали ще рік сидіти в шпитали, бо дипльому не хотять потвердити, такий наказ з міністерства освіти. До Василя не пиши, бо він страшно боїться. Найвисше можеш написати до дому і то безпечно. Знаєш, якто наш селянин все рознесе. Хіба до Стася й то тільки рекомендовані листи й щоби він їх зараз нищив. Ще раз прошу до Василя нічого не писати, бо буде мати біду, що з Америки щось має. Хіба тоді можна написати, аж як успокоїться. Я тут приїхав, але чорт його знає, що буду робити 11 місяців.

До дому не маю права їхати, бо Поляки приготовили на час виборів до сойму табори на інтернованих Українців на 15,000 людей. От така вже наша доля, однак не пропадемо, бо в нас надія росте, надія єдина з неволі нас вирве, хоч нам, молодим, страшенно все доїдають ріжні шикани. Слухай, Микольцю, я тут в листі залучаю вексель, на який мусиш мені позичити 100 долярів на той вексель. Я віддам цих 100 долярів в 1932 р. з процентом, розуміється і тамті одержиш, але так, як Ти мені передтим написав. Отже зобовязуюся Тобі тих 100 долярів віддати з початком 1932 р. з процентом, який сам хочеш. Я всего не описував, бо нема часу, мушу братися до праці. Кінчу і прошу зараз о відповідь, бо кажу, сам не знаю, що робити, якби Ти дав неґативну відповідь.

Я вексель тільки підписав так як належиться, тільки треба виповнити, коли платний, це вже буде Твоя справа, наскількиб я приречення не додержав. Ще раз остерігаю бути обережним якийсь час з листами, писати тільки поручені листи. В нас хто дістає листи з Америки, то впадає підозріння, що дістає на орґанізації. До сего часу ані поліція ані військо нічого не викрили. Панує анархія, терор тай тільки. Успокоїться це все доперва по виборах, розуміється, наскільки уряд побідить. Я Твої листи зараз по отриманню буду нищити.

— Які гарненькі рученьки, панно Стефцю, у вас! Я певен, що коли ви позіхаєте, то мусите обома рученьками закривати уста...

Панна (обурена): То ви гадаєте, що я маю такі великі уста!?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Протестаційне віче.

В неділю, дня 26. жовтня ц. р., відбулося в нас протестаційне віче в справі польських звірств у Галичині. Віче не було наперед заповіджене, бо не хатіли зволікати з пекучою справою. Віче скликала греко-кат. парохія, а відбулося воно зараз по Службі Божій.

На вічу було понад 500 людей. Відкрив його о. сов. Лев Левицький, покликуючи на секретарів громадян Липяна й В. Войціцького.

Реферат про події в Галичині виголосив о. Левицький, представляючи в одногодинній бесіді всі ті варварства, яких допускаються Ляхи над безборонними нашими братами. Шановний бесідник представив велику руїну, яку нанесли Ляхи нашим селам. Оповідання про польські злочини були такі сильні, що не було мабуть одної людини, яка не обтирала би сліз.

Зібрані ухвалили цілий ряд протестів проти вбивства пок. Головінського та катування наших священиків, селян і т. п. Протести вислано до Вашинґтону й до великих европейських держав та Ліґи Націй.

Зібрані заявилися за збудування в Америці „залізного фонду", призначеного на визволення рідної землі, а рівнож висказали свою радість зприводу прибуття до Америки п. О. Грибівського, як представника тої боєвої молоді, що веде боротьбу з польським окупантом.

Протестаційні резолюції підписали:

Від української католицької церкви св. Петра і Павла: о. Л. Левицький, А. Білинський, С. Королько, К. Пелехатий і Йосиф Биць.

Від Тов. св. Петра і Павла, від. У. Н. С., М. Притуляк.

Від Тов. св. Димитрія, від. У. Н. С., М. Пелехатий.

Від Бр. св. Николая, Микола Волошин.

Від Від. Укр. Н. С. (св. Димитрія), Йосиф Биць.

Від. Тов. Запорожської Січи, Вас. Кузир, Трусь і Шмаґала.

Від Гетьманської „Січи" Ів. Войціцький.

Від сестр. Непорочного Зачаття Ів. Розумило і М. Тулай.

На вічу зібрано на „залізний фонд". $103.00, котру то жертву вислано до „Обєднання".

В кінці ухвалено скликати комітет зі всіх Товариств, Братств, Січей і Політичного Горожанського Клюбу для спільної праці оборони рідного краю.

Д. Липян,
В. Войціцький, секретарі.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, О.

На боєвий фонд.

На дальшу боєву акцію в Галичині зложили: по $2: Василь Волянський (ст.), і Андрей Сидір; по $1: Іван Волянський (син Василя), Іван Телеп, Іван Тарнавський, Іван Ганич, Микола Гомзяк, Теодор Яким; Осип Заподочний 50 ц.

Разом зібрано $10.50, які вислано до Обєднання.

Василь Волянський (ст.).

У шпиталі.

— Скільки нині є померших? — питається в шпиталі дижурний лікар.

— Девять.

— А мені здається, що я записав учора десять рецепт.

— Так, одначе один із тяжко хорих не хотів зажити лікарства і він досі жиє.

— Справді? А то цікаве!

ПОЛЬСЬКІ ЗВІРСТВА В ГАЛИЧИНІ

(Оригінальні матеріяли з краю).

(3,

2) Підгаєччина.

Села Підгаєччини, що ними перейшли карні експедиції — одна руїна. У хатах побиті шиби, повиривані вікна з футринами Нпр. село **Богатківці** виглядає наче після нападу Татар Вітер розносив піря з подушок і перин по селі, наче сніг. У господаря Якимця знищили все. Один поліцай розвивав звої полотна, другий порів багнетом, покраяли йому новісенький кожух. Подерли всі одяги, також його сина теольога Господаря Якимця поліцай вдарив по рамени за те, що держав малу дитину на руках. Дитина впала на землю. Сина Якимця били кольбами і буками (на подвірю) за те, що сказав, що жиє на українській землі. Місцевого **священика** Мандзія били крісами за те, що мав револьвер, хоч **мав на нього дозвіл** від старости. Опісля виляли на священика окріп. В одного селянина, якого син є на роботі у Франції і присилав йому все кілька долярів, забрали сто долярів. В іншого взяли сто золотих.

У **Вербові** били людей, місцевого пароха о. Антона Содому побили тяжко, кинули на нього шафу, а потім так скатованого вкинули у гноївку. Бувшого посла Олексу Яворського били так тяжко, що він благав, щоб його застрілили. Він написав уже завіщання.

В **Мозолівці** побили дідича Кальбу, понищили в нього все, всю обстановку посікли на дрібні куснички, також фортепян і мотор. У цьому селі пообливали маленькі дівчатка з захоронки окропом.

3) Бережани.

В місті Бережанах понищили фортепяни в „Бояні" і „Народнім Домі". Обстановку понищили всім Українцям. Поліцію водили польські академики. В одного Жида побили посуду за те, що переховав дорогоцінну порцеляну Українця. Нищили стінні годинники (так, що встромлювали баґнети в машинерію). Скидали тарілки з креденсів, конфітури, соки, здирали доліжки. Дерли українські книжки, навіть шкільні підручники, хоч би це була книжка видана шк. кураторією, нпр. „Читанка Руска".

4) Денисів, пов. Тернопіль.

Дня 23. вересня 1930 р. була карна експедиція польської поліції. Комісар поліції приказав явитися всьому громадському урядови до рапорту, а потім зарядив ревізію у селян, головнож у тих, що займаються культурною й освітньою роботою. Ревізії були у Василя Самиці сина Петра, Стефана Мазепи, Мих. Шеґедина, емер. управителя школи Івана Блажкевича, Мих. Шкільного, Андр. Богача, Гриця Кушніра, Петра Рибака, в кооперативі, читальні „Просвіти". Не знайшли нічого. В читальні впав жертвою лише портрет Богдана Хмельницького, який подіравили баґнетами. Дуже тяжко побили війта Івана Вареницю таки в гром. канцелярії. Йому поломили ребра та праву руку. Він лежить тепер хорий в Загальнім Шпиталі в Тернополі. Побили також тяжко Миколу Мазепу. До нього спроваджували лікаря. Далі побиті: заступник війта Іван Рибак, гром. асесор Гр. Макогін, Степан Мазепа, **найстарший в селі бувший довголітній начальник громади 86-літній (вісімдесять шістьлітній)** Іван Щебиволок, Василь Кушнір, Вас. Михайловський, Вол. Дусанівський, Петро Самиця, а навіть **8-літна дочка** Миколи Щебиволока.

Сина емер. управителя школи Ів. Блажкевича й відомої діячки Іванни, Богдана, побили в стайні так, що насамперед нібито арештували його батька та відвезли на постерунок до Купчинець, а коли його зараз звільнили і він вернув до дому, то вже застав сина, абсольвента промислової школи, побитого. Село мусіло дати богато гусей, курей, яєць, масла і т. д. Після 5-годинного „урядування" поліція покинула село.

Дня 29. вересня 1930 р. приїхала у сего в год. 3 попол. ескадрона 9. полку уланів. Наперед обступили всі виходи з села. Командант відділу приказав зійтися перед гром. уряд усім мущинам. Та що молоді повтікали, зійшлися тільки старші. Їм казали розійтися. Військо закватирувалося в двох дворах Уєйської та Завістовської. Вояки спали на перинах і подушках, які мусіли жінки їм позносити.

Дня 30. вересня 1930 р. зробило військо в селі ревізію. Пропало богато річей. У Северина Барана забрали золотий годинник і ще й вибили його. Годинник забрали Миколі Дусанівському, ґерданець від годинника в Ів. Ґурецького. До Явдохи Криси вдерлися вояки в ночі крізь вікно та розбили скриню. Видали приказ доставити до дворів 25 літрів молока, 13 бохонців хліба та кілька кг. масла, а що молока знесено більше, це вояки виляли на двір. Перед відїздом доставили люди 15 сотнарів вівса і 10 фір конюшини, а приказу дати 10 пачок папіросів плоських і 50 пачок дамських громада не могла виконати, бо місцеві трафіки не мали таких сортів. Іще 1. жовтня 1930 р. приїхали у село два поручники 22-го полку уланів із 15-ма вояками та поліцаєм Міхаліком та додатково перевели ревізію в місцевій кооперативі, головно докладно в пивниці, де добували навіть камінь і сердилися, чому фундамент будований на звичайній глині. Найшли лише звичайну залізну лопатку та відїхали.

ПОДІЇ В ДРОГОБИЧІ.

(Пише очевидець).

Рано 25 вересня 1930 р. арештовано директора укр. ґімназії Володимира Кузьмовича, проф. Миколу Байрака, проф. Михайла Іваненка, інж. Володимира Левицького, учительку Ґавдяківну, студ. Олексу Веселого й ґімн. ученика Захарію Івана. Крім цего поліція переправадила ревізії у всіх укр. товариствах в місті Дрогобичі. І так: 1) в „Повітовім Союзі Кооператив"; 2) „Народній Торговлі"; 3) „Маслосоюзі"; 4) „Повітовий Господарській Кооперативі" і її відділах; 5) „Народнім Домі". І так забрала поліція 10 шапок лугових з „Повітового Союзу Кооператив", ножиці з „Маслосоюзу", з „Паперового Базару" всі видання „Червоної Калини". Ревізія тревала від год. 5. рано до год. 3. попол.

Рівнож перепроваджено ревізію в будинку ґімназії „Рідної Школи", де зривали підлогу по салях, забрали всі пластові книги й прапор. Того дня науки в ґімназії не було, бо поліція заборонила.

Крім арештовань і ревізій в Дрогобичі рівнож то саме відбулося на провінції. І так в Тустановичах перепроваджено ревізію і арештовано 20 людей, також в Трускавці арештовано 6 осіб. Арештованих відставлено на поліцію в Дрогобичі.

Масові арештування і ревізії та заборона учити в ґімназії в Дрогобичі викликали велике потрясення цілим дрогобицьким повітом. Того самого дня поліція перепроваджувала рівнож ревізії у всіх людей, у селянських возах і в автомобілях, що вїжджали й виїжджали з Дрогобича. Так, що був цілком военний стан. Всіх арештованих відставлено в ночі в 12. годині покутих в кайдани пішки до стації, віддаленої півтора клм., а коли директор ґімн., що був хорий, просив о підводу, поліція не дала. На стацію провадило арештованих по двох покутих аж сто поліцаїв, узброєних на остро; коли проваджено арештованих вулицею, то поліція не пустила на ту вулицю нікого, доки арештованих не запроваджено на стацію. Біля стації зібралися студенти й ученики, щоби попращатися зі своїми, але поліція нікого до арештованих не допустила. Коли прийшов поїзд і арештованих зачали впроваджувати до ваґонів, тоді зібрана студентська молодь скрикнула на честь арештованих три рази „Слава!" На це поліція зачала розганяти студентів, бити їх кольбами від крісів, колоти баґнетами й стріляти до людей; богато людей тоді тяжко побито та покалічено. Арештованих відставлено до вязниці в Самборі.

По тих арештуваннях і ревізіях майже кождого дня перепроваджують ревізії в українських товариствах і кооперативах. По селах бють людей до крови. Арештують головно свідоміших людей; бють навіть малих дітей, сивоголових старців і жінок.

То, що діється тепер на Західній Україні, годі описати й розказати та годі повірити тому, хто там не був і того не бачив на свої власні очи.

(Дальше буде).

ПОЛЬСЬКИЙ ТЕРОР У ГАЛИЧИНІ

(Передрук з „Діла").

ПОЖЕЖІ.

У Сіраківцях (пов. Перемишль), як подає ПАТ, згоріли 7. жовтня 2 стирти конюшини, власність Дембіцького. Шкоди є на 4,500 зол. Це вже третя з ряду пожежа за кілька останніх днів. На місце пожежі виїхав комендант слідчого виділу, ком. Оленкевич з двома агентами та поліційною собакою.

На фільварку в Сернках (пов. Бібрка) згоріли дві стирти жита, власність арендатора Війонцека. — У Сандаках біля Вишатич (пов. Перемишль) згоріла стодола зі збіжем кольоніста Лищака.

АРЕШТУВАННЯ.

Функціонарі політичної бригади арештували **Романа Сушка.** Польські джерела твердять, нібито Сушко був давніше командантом УВО. Сущко довший час був під поліційним доглядом.

Польські джерела твердять, буцімто Сушко приїхав був до Львова, щоби перейняти краєву команду У. В. О. після Головінського. Він нібито мав їхати на приказ Коновальця до Канади, щоби збирати фонди для УВО. Тому, що Головінського поліція вбила, виїзд Сушка здержали в останніх днях і він дістав приказ виїхати до Львова. Він приїхав до Львова, 9. жовтня, а поліція довідалася про це зараз на другий день і арештувала його.

У Текліві (пов. Скалат) поліція арештувала Павла Стадника, уч. 7. кл. гімн. і Яр. Дупака з Гаїв Вел. (Тернопіль) уч. 7. кл. гімн. Їм закидають, що 14. вересня ц. р. підпалили фільварок Гедройця в Кипячці, а 18. вересня стирту конюшини Островського на полі біля Дичкова. — У Сухівцях (пов. Збараж) арештували Вас. Грицину, якому закидають, що 24. вересня ц. р. підпалив тамошний фільварок. — У пароха Кут (Станиславівщина) о. Стефановича перевела поліція ревізію та нібито найшла бляшанку з 10 ракетами з запальниками. — В о. Гаврилюка, пароха Тишковець (біля Надвірної) перевели вдруге ревізію та нібито найшли муніцію, револьвер і протидержавні папери. — У Скоморохах Старих (пов. Рогатин) арештувала поліція 9. жовтня місцевого пароха о. Василя Німого. В нього найшли буцімто у сіні два кріси, фляшку бензини, мапу села, на якій були зазначені червоно хати місцевих Поляків. Арештованого відставили до вязниці в Бережанах.

БУЧАЧЧИНА Й ПІДГАЄЧЧИНА.

Військові карні експедиції перебувають тепер у ріжних селах Підгаєччини й Бучаччини. М. ін. були в Зарваниці, де в першу чергу зайшли до місцевого пароха. (Решту до кінця пропускаємо).

ЗАМАХ НА ЧИТАЛЬНЮ „ПРОСВІТИ".

Дня 8. жовтня в 3. год. був вибух у будинку читальні „Просвіти" у **Фразі,** повіт Рогатин. Вибух ушкодив часть стіни. Хто підложив вибуховий матеріял, невідомо.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

Дня 8. жовтня вийшли на волю з вязниці окружного суду в Самборі: 1) інж. Остап Левицький з Борислава, 2) М. Байрак, професор гімназійний з Дрогобича, 3) д-р Микола Терлецький, лікар Каси Хорих з Борислава, 6) Василь Лисишин, уч. 8. кл. гімн. з Стрию, 5) інж. Іван Озаркевич з Борислава, 6) Кушнір Микола, 7) Петро Веприк, 8) Василь Веприк, 9) Гавриїдів Іван, 10) Ваврик Теодор, 11) Іваненко Михайло, проф. гімн. у Дрогобичі, 12) Гайгель Осип. Крім вичислених випущено на волю також дир. гімн. Вол. Кузьмовича. Всі вони були арештовані 26. вересня ц. р. у Дрогобичі при масових арештах у карній справі проти інж. Остапа Левицького і 44 тов. за злочини з §§ 58. а., 59 ц. і 65. к. з., яких мали допуститись через організування чи пак участь у тайнім товаристві в дрогобицьким нафтовім басейні з характером і цілями військової організації. Інші арештовані сидять дальше у вязниці. Оборона рівночасно стверджує на основі актів, а саме протоколу ревізії, що оголошення в польських часописах, немов би при ревізії у д-ра Терлецького найдено двацять пять крісів, є чистою видумкою.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА".

103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

В пятницю, 24 жовтня, відїхав до Европи на кораблі Европа кобзар Василь Ємець.

З краю отримано нове число Л. Н. Вістника і Літопис Червоної Калини. Також вже є більша скількість старокраєвих календарів, як Просвіти, Червоної Калини, Господарський, Веселий, і инші.

Павло Гуменюк зі своєю орхестрою відіграв на рекорди 12 танців Авраменка. Ті рекорди вийдуть в місяцю грудни разом з альбомом і поясненями. Всі діти, котрі укінчили курс танців, будуть мати добру пригадку, щоб незабули, що навчилися.

Відвідали Сурму: Артист співак Михайло Голинський з обїздки Великої і Західної України, Омелян Грибівський з Зах. України. Василь Пасько, агроном і кобзар з Праги. Також відвідали М. Трещ з Дітройт, Міш., Н. Давискиба, Матапан Масс. В. Тизьо з Джерзи Сіті. П. Постоловський з Патерсон, Н. Дж. А. Яворський з Сиракюз. о. В. Горохівський з Милвил, Н. Дж. В. Хаз з Гелертавн, Па. Стефан Гурбель з Вунсакет, Р. Ай.

Вже є нові чудові на рік 1931 Віктора комбінації. Першого дня як появилися, то продано 13 штук. Першу рекорду вхторі зробила Славця Сурмач „Мамо моя люба, рідна моя мати. Ти про діти твої цвіти, дуже любиш дбати". Як Славцена мама почула, що редіо повторює слова її донечки, так зараз таке радіо замовила собі до хати. І хто лише зайшов до стору, як заграно йому на радіо і віктролу так він зістав як загіпнотезований і так само казав собі везти таке радіо.

Купили від Сурми: Н. Люлик з Бронкс. Максим Паньків з Ню Йорку. С. Лешик з Джерзи Сіті. П. Кіценюк зі Стетен Айленд. П. Задорожний з Ню Йорку. М. Голинський з Ню Йорку (пяно). Й. Кіценюк з Ню Йорку (пянола).

Зроблено виміну з Ляховичом (властителем Українського Базару, 170 Іст 4-та вулиця). Він нам передав всю белетристику, а ми йому твори театральні. Ця виміна причиниться до успішнішого полагодження замовлень. Ми будемо старатися мати все на складі книжки що є до читання, а Ляхович до представлень. Як прийде замовлення на театральні книжки до нас, то ми передамо йому, як прийде замовлення на повісти, то він передасть нам. Рівночасно просив М. Ляхович написати в Вістях з Базару, щоб замовляючі присилали гроші з замовленням, або що найменче; щоб написали чи вислати їм за посліплатою. Також, що меньше як на три доляри за посліплатою (С. О. D.) не оплачується посилати.

ЖАРТИ.

—o—

Справедливий міністер.

За часів короля Петра, званого „Жорстоким" (1350—1369), було в Кастилії право, що заборонювало двобої. Одначе сам король Дон Педро вдавався часом в авантюри, щоправда переодягнений, запускався в підозріді заулки міста. Раз у Севілі почав суперечку з якимсь прохожим і в двобою, до якого небавом прийшло, зачеплений був тяжко ранений та остав на місці.

На другий день підчас звичайного раннього звіту міністер поліції повідомив короля, що на вулиці Севілі відбувся двобій, в якому був один тяжко ранений.

— Знаєте виновника? — спитав король.

— Так, пізнала його одна жінка напевно.

Король усміхнувся в душі, та що бачив, як міністер збентежився, хотів вести жарт до кінця.

— Коли знаєте виновника так докладно, то він повинен бути покараний, як заслужив.

— Так і станеться, ваша королівська величносте, — відповів міністер і вийшов.

За кілька годин вернувся в палату та повідомив короля, що виконано справедливість. Король здумівся:

— Маю достаточну причину не вірити цьому.

— Всеж це правда. Годину тому виставив я портрет голови вашої королівської величности на площі та казав зрубати її. Я не міг виконати присуду на живій королівській особі, тому зробив це на його портреті.

Король стратив гумор, а міністер здобув заслужену популярність, що так поладнав целегку справу.

—o—

Лікар (до пацієнта): Ви нездужаєте на нервове биття серця — чи ви вживаєте якого спорту? Можливо, що то з перемучення.

— Я вживаю лише вудки.

— Вудки? Таж це зовсім спокійний спорт.

— Так, коли хто має карту на довлення риб.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9 листопада, в годині 1-ій пополудни, в Укр. Нар. Домі. Проситься всіх членів явитись на збори, бо будуть важні справи до полагодження. Просимо також, щоби члени, котрі заплатять свої вкладки, не розходились, а почекали і разом відбули збори. — Семен Постолюк, предс.; Михайло Савчак, кас.; Григорій Стефанек, фін. секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбудеться в неділю, 9 листопада, в годині 12-тій в полудне, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Оклей і Райс ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Члени, котрі були суспендовані, можуть бути назад приняті, вирівнавши свої залеглости, або неахй зголосяться на мітінг до секретаря фінансового, впротивнім разі стратять всі членські права. Будемо принимати нових членів без оплати вступного. — Мартин Барабаш, гол.; Петро Лучків, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 9 листопада, в годині 1-ій пополудни, в Укр. Нар. Домі. Проситься всіх членів прибути на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження. — Н. Задерецький, предс.; Г. Сушко, рек. секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що мітінг відбудеться в неділю, 9 листопада, в годині 1-ій пополудни. Проситься усіх членів прийти скорше і заплатити свої місячні вкладки, бо в 2-ій год. зачинається віче в справі протесту проти польських знущань в ріднім краю, на котрі ми мусимо піти. — Л. Демчук, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкиць, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 9-го листопада, в гали де звичайно, в годині 2-тій точно. Просимо членкиць явитись на означений час. Маємо важні справи до полагодження, тому кожда членкиця мусить явитись. Довгуючі мають вирівнати свої залеглости, бо в портивнім разі будуть суспендовані. Будемо принимати нових членкиць без оплати вступного. — Анаст. Грицак, предс.; Анаст. Озарів, кас.; М. Ходак, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9 листопада, в годині 2-ій пополудни, в церковній гали, 303 Гудсон Аве. Обовязком є кождого члена явитися на цім мітінгу, бо є много справ до полагодження. Довгуючі члени мусять на цім мітінгу вирівнати свої довги до відділової каси. Також звертаэться увагу тим членам, котрі мають діти, а не є ще вписані до оМлод. Департаменту У. Н. Союза, щоби сего мітінгу їх вписали. — М. Микитин, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 9 листопада, в годині 2-ій пополудни, у товариськім домі, де звичайно. Проситься членів і членкинь прибути на означений час, щоб до пізної ночі не сидіти. Довгуючих напоминається, щоби вирівнали свої належности. На мітінгу неахй кождий і членкиня старається бути особисто, бо по мітінгу буде забава. — І. Байдак, предс.; А. Задорецький, кас.; Д. Коритко, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. оТв. Запорожська Січ, від. 67, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 9 листопада, точно в годині 1-ій пополудни. Кождий член має явитися і заплатити свої довги і місячні вкладки. Довгуючі члени, коли не заплатять своїх довгів, будуть суспендовані. — І. Шуран, предс.; І. Пиріг, секр.; Г. аПтинок, касієр.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. „Просвіта", від. 312, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 9 листопада, в годині 4-ій пополудни, в Укр. Нар. Домі на Делмор Евеню. Обовязком є кождого члена явитись і вирівнати свої належитости. Є важні справи до полагодження. — А. Загута, секр.

Тяжко хора господиня Горпина каже до свого чоловіка слабим голосом:

— Памятай, Артемку, як я вмру, то дай на церкву тих двіста золотих, що я взяла за ялівку, бо я вже так собі постановила.

— Ти тим не журися, лише роби, що до тебе належить, а я вже зроблю своє...

—o—

Невелика шкода.

Гість (кладе назад газету, яку хотів купити): На жаль, не можу купити, бо я забув гроші.

Продавець газет: Нічого, заплатите завтра.

Гість: Ануж я вмру ще тієї ночі?

Продавець: Не велика шкода, прошу пана.

—o—

Візник: Чи пані мають штучні зуби?

Пані (обурена): А шож це вас може обходити?

Візник: Та я не з цікавости питаю. На наших дорогах то так богато вибоїв, що як зуби не сидять міцно, то лише їх заздалегідь сховати у торбину.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ